

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

פרשת מטות - מסעי

וא"כ מדוע האשה צריכה כפרה על מחשבתה הרעה שחשבה לעבור עבירה.

והנה לאור הנידון דלעיל, יש לדקדק בקושיית החת"ס, מדוע הוקשה לו בזה רק משום הא דמחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה, - והרי לכאוי אין שייכות לזה כלל, כיון דגם אילו היינו אומרים דבעלמא מחשבה רעה כן מצטרפת למעשה, אך מ"מ אכתי הי' לחת"ס להקשות בזה, שכל זה הוא רק כאשר חישב לעשות עבירה אמיתית, ולבסוף נאנס ולא עשאה.

ומשא"כ גבי האשה ששתתה יין ונטמאה למתים, שיי"ל שאין זה נחשב כלל בגדר חישוב לעשות עבירה ולא עשאה, כיון שהייתה לה טעות גמורה במה שחשבה שזו עבירה, ולמעשה בכלל לא עמדה לעשות עבירה בפועל, וא"כ צ"ע מדוע צריכה כפרה על מחשבתה הרעה.

- ב -

ומזה שהחת"ס העמיד קושייתו רק משום האי דינא שמחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה, אי"כ בעל כרחך מוכח מדבריו, שגם כאשר אדם חשב שהוא עומד לעשות מצוה או עבירה, ובאמת הייתה לו בזה טעות גמורה, מ"מ זה נחשב שפיר בגדרי חישוב לעשות מצוה או עבירה, ונאנס ולא עשאה, - שבמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ובמחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה.

ולכן הקשה החת"ס, דהניחא אם הדין הי' שמחשבה רעה הקב"ה מצרפה למעשה, אז הי' מובן מדוע האשה צריכה כפרה (ואע"פ שבאמת הייתה לה טעות גמורה, ובעצם לא הייתה לפניו שום עבירה), - אך כיון שבישראל הדין הוא, שמחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה, לכן הקשה החת"ס, דא"כ צ"ב מדוע האשה צריכה כפרה, והרי מחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה.

ומעתה לפי"ז י"ל נמי בנידוי"ד, שבדאי יהי' לבעל הרכב הנ"ל את השכר של 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה', ואע"פ שבעצם הייתה לו טעות גמורה, וכלל לא עמדה לפניו קיום מצות חסד ליהודי, וכנ"ל.

- ג -

אכן אכתי יש מקום לדון בגודל השכר שיהי' לו ע"ז, האם שכרו יהי' שווה לשכר של מי שחישב לעשות מצוה אמיתית ונאנס ולא עשאה, - או"ד שלבעל הרכב הנ"ל יהי' שכר גדול יותר, כיון שבעלמא מי שחישב לעשות מצוה ונאנס וכו', הרי הוא לא עשה בפועל שום מעשה, ובכל זאת הקב"ה קובע לו שכר שהקב"ה 'מצרפה למעשה', - ומשא"כ הכא שהוא עשה מעשה בפועל, שעצר את רכבו והעלה את האדם הנ"ל, וא"כ אולי בזה שעשה מעשה הקב"ה קובע ע"ז שכר גדול יותר, ממי שרק חישוב לעשות מצוה ובפועל לא עשה מעשה כלל.

וְאִשָּׁה כִּי תִדְרֶה נָדָר לָהּ וְאָסְרָה אֶסֶר בְּבֵית אָבִיהָ בְּנִעֲרֶיהָ: ... וְאִם הִנִּיא אֶבְיָהָ אֶתָּה בְּיוֹם שָׁמְעוּ כָּל נְדָרֶיהָ וְאָסְרֶיהָ אָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם וְה' יִסְלַח לָהּ כִּי הִנִּיא אֶבְיָהָ אֶתָּה: (ל, ד-ו).

מעשה שהי' לפני כמה ימים, באחד שנסע עם רכבו בתוך עיר התורה 'קרית ספר', והנה הוא רואה באחת התחנות אדם שאינו לבוש בלבוש חרדי, שמסמך בידו כמבקש לעצור 'טרמפ', ובעל הרכב חשב לעצמו שהוא רוצה לעשות כעת חסד עם יהודי, בלי לבדוק בציניות שלו...

והנה לאחר שעלה הלה לרכבו, התברר שהטרמפיסט הנ"ל אינו יהודי, אלא הוא מבני דודנו הישמעאלים... - והתעורר בעל הרכב לדון בזה, דהנה קיי"ל גבי ישראל דמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ומעתה יש להסתפק, האם לבעל הרכב יהי' שכר של קיום מצות חסד ליהודי, כיון שהקב"ה מצרפה את המחשבה טובה למעשה.

או"ד שרק מי שחישב בדעתו לעשות מצוה אמיתית, ונאנס ולא הצליח לעשות אותה, אזי הקב"ה מצרפה את המחשבה למעשה, - אך מי שטעה וחשב שהמעשה שעושה כעת הוא מצוה, ולבסוף התברר שהכל הי' טעות ודמיון, ובכלל לא הייתה מצוה אמיתית לפניו, אזי אולי בכה"ג אין הקב"ה מצרפה את המחשבה למעשה, כיון שבכלל לא הייתה מצוה אמיתית לפניו, ואולי לא יקבל ע"ז את השכר של 'מצרפה למעשה', - (ולגבי לעצור לכתחילה טרמפ לנכרי, יש לדון עוד אם אסור מצד 'לא תחנם').

ומצד שני יש מקום לדון להיפך, שאולי בעל הרכב יקבל שכר גדול יותר, ממי שרק 'חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה', כיון שהכא הוא עשה מעשה בפועל עם כוונה למצות חסד, ורק שטעה ובאמת לא הי' זה מעשה חסד ליהודי, ויש לדון דאולי כיון שעשה מעשה בפועל, הקב"ה קובע ע"ז שכר גדול יותר, מאשר מי שרק 'חישב' ולא עשה כלל מעשה בפועל.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה בפרשתנו מבואר, שאשה שקיבלה על עצמה נזירות, ושמע בעלה והיפר לה את נדרה, והיא לא ידעה שבעלה היפר לה, ועברה על נדרה ושתתה יין ונטמאה למתים, אזי היא צריכה סליחה על כך, ואע"פ שבעצם באמת היא לא עברה עבירה בפועל משום שבעלה היפר לה, אך מ"מ כיון שהיא חשבה שהיא עוברת עבירה במה ששותה יין ונטמאת למתים, לכן היא צריכה סליחה ע"ז, - וזו כוונת ה**כתוב:** **וְאִם הִנִּיא אֶבְיָהָ אֶתָּה... וְה' יִסְלַח לָהּ,** (ע"י ברש"י).

והחת"ס (תורת משה), ד"ה אישה הפרס) **הקשה בזה,** שהרי בישראל אמרינן דמחשבה רעה אינה מצטרפת למעשה,

והנה באמת דבר זה תלמיא בב' התירוצים שתירץ החת"ס על קושייתו הנ"ל - דהנה החת"ס תירץ את קושייתו (מדוע האשה צריכה כפרה והרי מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה) בב' דרכים, - ובתירוצו הא' כתב, די"ל דשאני הכא ששתתה יין ונטמאה למתים ועשתה בזה מעשה עם מחשבת איסור, שבכח"ג יש עונש ע"ז, ואע"פ שבעלמא במחשבה רעה גרידא בלי מעשה, אין הקב"ה מצרפה למעשה.

ועוד תירץ החת"ס, שגם אילו היינו אומרים שבעצם אין חילוק בין אם עושים מעשה במחשבת איסור, ובין אם רק חישוב לעשות עבירה ולא עשו מעשה כלל, ובכל גווני אין הקב"ה מצרף את המחשבה רעה למעשה, - אך מ"מ י"ל דהאשה צריכה כפרה על עצם מחשבתה הרעה, משום שאע"פ שהקב"ה לא מצרף את המחשבה הרעה למעשה, ולכן לא יהי לה עונש כאילו עשתה מעשה, אך מ"מ צריכה כפרה על עצם מחשבת האיסור, גם בלי שהמחשבה מצטרפת למעשה, עיי"ש.

ומעתה בנידו"ד י"ל, דלפי תירוצו הא' של החת"ס הנ"ל נמצא, שכשעושה מעשה עם כוונת איסור, אזי אע"פ שלמעשה הייתה שם טעות גמורה, מ"מ העבירה מתייחסת אליו יותר, מאשר מי שחישב לעשות עבירה אמיתית אך בפועל לא עשה מעשה כלל, שבכח"ג העבירה מתייחסת אליו פחות.

וא"כ י"ל דהה"נ לגבי מצוה, שלפי התירוף הנ"ל י"ל, שלבעל הרכב שהסיע את הישמעאלי יש שכר גדול יותר, מאשר אילו היה רק חושב לעשות חסד עם יהודי, ולבסוף נאנס ולא עשה מעשה כלל, ודו"ק. - (והיינו כד נימא שעל מחשבה טובה לא מקבלים שכר וווה ממש), למי שעשה מעשה מצוה בפועל, ודנו בזה האחרונים ואכמ"ל.

אכן לפי התירוף השני של החת"ס הנ"ל, אין לנו הכרח לומר, שמי שעושה מעשה עם מחשבת עבירה או מחשבת מצוה, אזי המעשה מתייחס אליו יותר, מאשר מי שרק חישב לעשות עבירה או מצוה ולבסוף נאנס ולא עשה מעשה כלל, - וא"כ לתירוצו השני יתכן ששכרו של בעל הרכב הנ"ל יהי שווה למי שחישב לעשות מצוה ולבסוף נאנס ולא עשה מעשה כלל, ודו"ק.

והקרייתם לכם ערים ערי מקלט תהינה לכם ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה: ... כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדל ואחרי מות הפהן הגדל ישב הרצח אל ארץ אחרת: (לה, יא-כח).

הנה יש לדון גבי רוצח בשגגה גולה לעיר מקלט, וכעת התבשר שהכהן הגדול מת והוא יכול לצאת לחופשי ולשוב לביתו ולמשפחתו, כיצד הוא צריך להרגיש אז, - האם הוא צריך לשמוח על כך שבעת סוף סוף הוא יכול לצאת לחופשי ולשוב לביתו ולמשפחתו, - או"ד דהוא צריך להצטער מאוד ולבכות על כך שהכה"ג מת.

ואולי י"ל דהוא צריך גם לשמוח וגם להצטער ולבכות, - והיינו שמצד אחד צריך לשמוח על ניצאתו לחופשי, ומצד שני צריך גם להצטער ולבכות על מיתת הכה"ג.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה גם בענייני דיומין בניני ימי בין המצרים שאנו שרויים בהם באבלות על חורבן ביהמ"ק, מצאנו נידון דומה להנ"ל, - דהנה בספר 'מעשה איש' (על החזו"א, ח"ד עמ' קסג) הובא המעשה דלהלן: 'שח לפנינו ראש ישיבת חברון הגאון ר' יחזקאל סרנא זצ"ל, שבזמן המלחמה כשנודע על מותו של אחד הצוררים, נפלה מחלוקת בין הגדולים, היו שטענו שיש לשמוח על נפילתו, כי הרי נפטרנו מצרותיו, והיו שטענו שצריך לדאוג מהעתיד, כי מי יודע מי יבוא במקומו...'

- הגיב על כך החזו"א: אי זו סתירה! מצד אחד צריך לשמוח על נפילת הצר, ומאידך גיסא צריך לדאוג על העתיד.'

והוסיף החזו"א: ירמיה הנביא חיבר את מגילת איכה, והרי הנביא כתב זאת ברוח הקודש, ורוח הקודש אינה שורה אלא מתוך שמחה? - אלא אפשר לבכות בכי תמרורים על חורבן בית המקדש, ובו זמנית להיות בשמחה! - עד כאן מהספר הנ"ל.

ויש לדעת שזהו יסוד גדול להצלחה בחיים! שפעמים רבות יש לאדם כל מיני דאגות ומועקות... והאדם צריך להתרגל לפצל את רגשות ליבו, ולזכור שגם בזמנים הפחות טובים צריך לדעת להסתכל גם על חצי הכוס המלאה, כך שגם אם יקרה שהוא יהי' שרוי בצער ודאגה או בכבי תמרורים... עדיין הוא יוכל בו זמנית להיות גם בשמחה!! וכדברי החזו"א הנ"ל.

- ב -

והנה ע"פ דברי החזו"א הנ"ל, שאפשר לבכות בכי תמרורים על חורבן בית המקדש ובו זמנית להיות בשמחה וכנ"ל, אי"כ לכאוי י"ל נמי הכי גבי מה שכתבנו לדון לעיל, ברוצח בשגגה שגלה לעיר מקלט וכעת התבשר שהכה"ג מת והוא יכול לצאת לחופשי ולשוב לביתו ולמשפחתו, דשי לדון כיצד הוא צריך להרגיש אז.

דמעשה י"ל דבאמת הוא יכול גם לשמוח וגם להצטער ולבכות בו זמנית, - והיינו שמצד אחד הוא יכול לשמוח על כך שבעת סוף סוף הוא יכול לצאת לחופשי ולשוב לביתו ולמשפחתו, ומצד שני הוא גם צריך להצטער מאוד ולבכות על כך שהכה"ג מת, - והוא יכול שפיר גם לשמוח וגם לבכות בו זמנית ואין בזה סתירה כלל, וכדברי החזו"א הנ"ל.

- ג -

אכן ידידי הרה"ג ר' משה שפירא שליט"א הראני את דברי ה'משך חכמה' בפרשת חוקת (כ, כט) לגבי בכיית ישראל על מיתת אהרן הכהן, - ושם לכאוי מבואר דלא כדברי החזו"א הנ"ל, דהנה כתב שם המשך חכמה דבר נפלא, וז"ל: **וַיִּבְכּוּ אֶת אֶהֱרֹן וְכוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - פִּירוּשׁ, הַכְּתוּב מְסַפֵּר לָנוּ בְּזֶה, שֶׁלֹּא הָיָה כָּל הָאֲרֻבַּעִים שָׁנָה רוּצַח נֶפֶשׁ בְּשׁוּגָה, שֶׁהִיא נֹגֶלֶה לְמַחְנֵה לְוִיָּה וְהִיא נִפְרֵד מִבֵּיתוֹ וּמִמְשַׁפְּחָתוֹ, - שֶׁאִם הָיָה הָלֹא חֲזָרוּ בְּמִיתַת אֶהֱרֹן מוֹת הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל, וְהָיָה לְהַסְמוֹחַ דְּוִי"ק, עִכ"ל.**

וביאר הדברים, ש"ס"ל להמש"ח שאילו למעשה הי' במציאות במדבר איזה רוצח בשוגג שהי' שרוי בגלות במחנה לוי, והוא יצא לחופשי במיתת אהרן הכהן הגדול, אי"כ אותו רוצח הי' צריך לשמוח מאוד במיתת אהרן הכהן, ולא לבכות במיתתו, - ומזה שהתורה כתבה וַיִּבְכּוּ אֶת אֶהֱרֹן... כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הוכיח המשך חכמה שלא הי' במדבר אפי' רוצח אחד שגלה למחנה לוי, ואת זה הכתוב בא לספר לנו בזה, - עכ"ד המשך חכמה.

והנה לדברי החזו"א הנ"ל, לכאוי אין הוכחה כלל מלשון הכתוב שלא הי' במדבר רוצחים שגלו למחנה לוי, כיון שיתכן באמת שהיו הרבה רוצחים שגלו, ומ"מ 'כל' בית ישראל בנו במיתת אהרן, כיון שגם הרוצחים בנו בכי תמרורים במיתת אהרן, - ואע"פ שהם שמחו מאוד במה שיצאו לחופשי ע"י מיתתו, אך מ"מ בו זמנית הם גם בנו מאוד על מיתתו, וכדברי החזו"א הנ"ל שאפשר לבכות בכי תמרורים ובו זמנית להיות בשמחה וכנ"ל.

ומעתה י"ל דמדברי המשך חכמה שהוכיח מלשון הכתוב שלא הי' במדבר אפי' רוצח אחד שהי' בגלות, לכאוי יש להוכיח ש"ס"ל להמשך חכמה שאין כזו אפשרות, שאדם מצד אחד יבכה בכי תמרורים ומצד שני יהי' שרוי בשמחה בו זמנית, ודלא כדברי החזו"א הנ"ל, - וז"ל בזה ואכמ"ל.

המען לתגובות: יצחק זאב כגן
רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM